

koder se gniloba krompirjeva redno kaže, koder je ni, tudi treba ni škropiti.

## Podučne stvari.

### Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

225.

#### Opij v Kitajski. Opij v svetski trgovini. Sestavine opija, in delovanje teh sestavin.

Kitajska je vsekako najglavnejša zemlja, kjer se največ opija pokadi. Nekateri menijo, da so Kitajci kajenje opija si izmislili. Opij v Kitajski kakor da nadomešča močne pijače, s katerimi se v Evropi naslanjajo. Angleži so se mnogo trudili, da bi Kitajce privadili pivi in žganju, šampanjcu in drugim vinom, ali ni se jim sponeslo. Ni je na svetu zemlje, v katero bi se uvažalo tako malo močnih pijač, kakor v Kitajsko, in kar se uvažuje, tisto popijo doseljeni tujci. Kitajec se zna zdržati vsake pijače, a opojno pijačo, ki jo sami napravljajo od riža in prosa, pije samo v redkih slučajih in zelo malo. Potniki „Novare“ pripovedajo, da niso na svojem potu nikjer nobenega pijanega Kitajca videli, a slišali so, da se to zelo redko kedaj dogaja. No zato se opij v Kitajski od dne do dne bolj širi. Opij je došel v Kitajsko že v 13. stoletju, in je tu dolgo časa služil samo za zdravilo. Še le početkom prejšnjega stoletja so začeli Kitajci opij pomešan s tobakom kaditi, in to kot zdravilo za zobobolje in glavobolje. Kedar so videli, kako opij človeka omamlja ter mu napravlja najblažnejše sanje, začeli so tudi zdravi ljudje sam opij kaditi. Kako se je kajenje brzo razširilo, vidimo s tega, da je kitajska vlada že 1730. l. izdala prvo naredbo, s katero se strogo zabranja kajenje opija. Druga prepoved je izšla 1790. l., in ko se je pozneje vse bolj širilo kajenje opija, ponavljali so te prepovedi. Še v prvi polovici tega stoletja je bil uvoz opija s smrtno kaznijo prepovedan, in ta prepoved se je proglašala vsakega meseca v cesarskih novinah v Pekingju. Kadilcem so na čelu znamenje užgali, in kdor se ni poboljšal, njega so izgnali, ali so mu glavo odsekali.

Kljub vsem tem pretnjam in kaznim so vse več opija uvažali. Leta 1750 so pripeljali v Kitajsko portugalski trgovci do 250 škrinj, v vsakej škrinji po 70  $\frac{h}{g}$  opija, ki so ga Kitajci nekaj za zdravilo, a nekaj za kajenje potrošili. Tisti čas je bil opij še drag ter so ga večinoma bogatejši ljudje kadili. Leta 1773 je poskušala prvi pot angleška vzhodnoindijska kompanija, da vpelje v Kitajsko opij, da vidi, kako ga bode razpečavala. Tisti čas je imela indijska kompanija v svojih rokah vse proizvodnjo in prodajo opija v Indiji, in je zato nastojala, da ga s tem večjim dobičkom oddaje. In poskus se je jej dobro obnesel. Leta 1781 je poslala kompanija 2.800 škrinj (po 70  $\frac{h}{g}$ )

opija v Kanton. Kitajci se po zakonu niso smeli z nobenim tujcem spuščati v trgovino, samo v Kantonu so bili neki trgovci, kateri so jedini smeli tudi od tujcev robo kupovati. In Angleži so dobili jednega trgovca, kateri je ves opij prekupil. Ker v tem času ni kajenje bilo še dosta razširjeno, zato trgovec ni mogel vsega opija prodati, temveč ga je moral iz Kitajske na trg poslati. Prava trgovina z opijem se je začela še le 1798. l., ko je angleška kompanija v Kitajski prodala 4.170 škrinj opija za 1,730.550 gld. Sedaj je od leta do leta vse bolj raste uvoz indijskega opija.

Kitajska vlada ni mogla več sredstva dobiti, kako da zapreči uvoz opija. Zato so domači ljudje navalili 1840. l. na kitajskega cesarja, naj odredi, da sama kitajska vlada vzame v roke trgovino z opijem, ker bode s tem znamenito pomnožila državne prihodke. A cesar kitajski je odgovoril dostojno svojim svetnikom: „Res je, jaz ne morem zaprečiti uvoza tega strupa, pohlepni in pokvarjeni ljudje bodo prekrizavali moje narebe in želje, ali vendar me ne bode nobeden na to sklonil, da bi šel koristit iskati v strasti in nadlogi svojega naroda.“ In ta korist bi bila res velika, ker so že 1841. l. prodali Angleži v Kitajski opija za 15,000.000 gld. Leta 1846 so navozili Angleži 22.468 škrinj opija, in prodali jih za 34,000.000 gld. Do 1855. l. je imela angleška kompanija od trgovine opija s Kitajsko čez 678,000.000 gld. čistega dobička.

Ta čas niso Angleži še smeli vlačiti svoje trgovine globlje v Kitajsko, ker so se prav radi opija v nemale vojske mej Kitajsko in Angleško. Še le mir, sklenjen 1842. l. v Nankingu, dovolil je Angležem, da smejo v petih primorskih mestih stanovati in trgovati. To dovoljenje je bilo Angležem večkrat zelo grenko, ker niso nikdar bili varni za svojo glavo. Tako so jeden pot pekarji v Honkongu ostrupili kruh, ki so ga Evropejcem prodajali, da bi se jih tem preje iznebili. V tem so Angleži napravili z novega 1858. l. mir s Kitajci, s katerim so se angleški trgovini na stečaj vrata odprla v Kitajski. V tem dogovoru so bili urejeni vsi privatni in trgovski odnošaji Angležev, samo opija niso omenili, da ne bi na noge spravili razdraženih Kitajcev, ali je zato v carinskem ceniku razen ostale robe bila omenjena tudi uvoznina za opij, in tako je bil skrivaj dopuščen tudi uvoz opija. In koj tistega leta je navozila indijska kompanija 68.000 škrinj opija, in dobila zanj čez 70,000.000 gld. Od tega časa pa do 1862. l. je uvozila kompanija na leto opija za 130,000.000 gld.

Veliki dobiček, ki ga Kitajska ima od čaja, odšel je sedaj za opij, pa še ni bilo dosta. Zastonj so se v Londonu vzdigali človekoljubi, a v Kitajski angleški misijonarji, da Angleško odvrnejo od te sramotne trgovine. Zastonj je kitajska vlada vsakovrstne zapreke stavila temu strupu, trgovine in kajenja ni bilo moči več ustaviti. Angleški, pa tudi kitajski trgovci, kateri so z opijem bogateli, izgovarjali so se, da ne delajo nič hudega, ker se Kitajcem ne more zabraniti kajenje



opija, kakor se Evropejcem ne more zabraniti piti močnih pijač. Zmerro uživanje ne škodi človeku, a nekateri so preslavljali in branili opij, češ, da opij manje škoduje od opojnih pijač. Mora se priznati, da je mnogo primerov, kjer ljudje leto na leto upotrebljajo opij v malih množinah, pa se ne vidi, da bi jim to na zdravju škodilo. No čim se človek navadi na večjo množino opija, koj se pokažejo tudi zli nasledki, in najhujše je to, da človek potem ne more se odvaditi. Kitajci kupujejo še vedno veliko množino opija od Angležev, ali so se spametovali, pa so sami začeli Angležem kaziti posel. Kitajci namreč danes sami sejejo mak in napravljajo mnogo opija. Novejši potniki pripovedajo, da se danes v Kitajski mnogo zemlje obrača za kulturo maka, ker se Kitajci žele tudi v tem otresti Angležev. Kitajci vidijo, da ne morejo več brez opija živeti, pa bi radi, da bi ga ne kupovali od Angležev. Kamorkoli so se po svetu razširili kitajski delavci, povsodi so prinesli tudi kajenje opija. Kitajcev je danes mnogo v Avstraliji in Ameriki, in povsodi so ostali zvesti opiju.

Svetska trgovina z opijem je danes vrlo velika in razprostranjena. V prodajo prihaja azijski, afriški in evropski opij.

Mej azijskim opijem razlikujejo na svetskem trgu nastopne vrste.

1. Turški ali anatolski opij. Leta 1830 je vpeljala turška vlada monopol opija. Ves opij, ki se je v državi pridelal, moral se je oddati v državna skladišča v Carjemgradu ali v Smirni. Leta 1850 je odpravila vlada ta monopol, no Carjigrad in Smirna sta ostala glavni skladišči in tržišči za turški opij. Smirenski opij prihaja v hlebih od 100 do 400  $\frac{h}{g}$  preko Trsta v Evropo, a Carjigranski opij, ki prihaja večinoma iz Male Azije, prihaja v Evropo preko Londona in Hamburga.

2. Perzijski opij se potroši največ v Aziji.

3. Vzhodnoindijski opij je slabejši od turškega, a boljši od kitajskega. Trgovina njegova je vsa v rokah angleških. Razlikujejo tri vrste, in to bengalski opij, opij s Patme in opij z Malve.

Afriškega opija sta dve vrsti, in to egipetski in alžirski opij.

Evropski opij je prav tako dober kakor najboljši turški. V svetsko trgovino prihaja samo makedonski opij, grški se ne izvaža.

Koliko se opija po svetu na leto proizvede, ne zna se za gotovo, ali gotovo se ga proizvede silna množina. Sama Indija je dobila 1874. l. v vsem 6,358.495  $\frac{h}{g}$  opija, a angleška državna blagajnica je dobila od tega 99,900.000 gld. čistega dobička. Iz Smirne se izvozi na leto okoli 300.000  $\frac{h}{g}$ . V Evropi je danes najglavnejše tržišče opija v Londonu, kamor se ga 1875. l. uvozili 172.000  $\frac{h}{g}$ . Cena opiju v Londonu se menja po dobroti od 18 do 30 gld. 1  $\frac{h}{g}$ .

(Dalje prihodnjič.)

## Politične stvari.

### Državni zbor.

Proračunski odsek je vsled dr. Herbstovega predloga predložil poslanski zbornici načrt zakona glede cestnine, mostnine in prevoznine. Na podlogi tega zakonskega načrta, kateri se je v poslanski zbornici vzprejel, odpravila se bode mostnina, cestnina pa pobirala le po državnih cestah. Država sicer izgubi s tem kakih 600.000 gld. dohodka, a se je vendar odločila, da ne bode zvišala vsled tega cestnine na 50 % do 100 %, kakor je lani nameravala. Tudi je obljubila vlada, da hoče ustreči večletnim zahtevam ter dati mitnice ne skupno, ampak posamezno v najem.

Ta odsek je končal svoja posvetovanja, in v malo dneh se bode bavil državni zbor z državnim proračunom. Iz obravnave odseka sklepamo uže danes lahko, da bode ostala neizpolnjena večina naših opravičenih zahtev glede šolstva in narodne ravnopravnosti, ter da se je vlada tudi glede gmotnih reči jako pičlo ozirala na dežele, po katerih prebivajo Slovenci. Kar se pa tiče parlamentarnega položaja, je danes ravno tako nejasen, kakor je bil pred dvema mesecema. Nemci, ki so vsled izjav Taaffejevih glede čeških zahtev posebno pa glede izjave o notranjem uradnem jeziku uže iztezali roke po državnih vajetih ter se nadejali, da jih bodo smeli skoro natezati po svoji volji, prenaglili so se. Oni so sicer v odseku glasovali tudi za dispozicijski zalog, katero glasovanje se navadno smatra kot zaupnica vladi, ali nemško-liberalni poslanec Heilsberg je pred glasovanjem rekel, da, če tudi v odseku glasujejo nemški-liberalci za dispozicijski zalog, ni s tem še nikakor rečeno, da bodo glasovali zanj tudi v zbornici.

S to Heilsbergovo izjavo je dovolj označena nejasnost položaja, in šele debata o državnem proračunu v zbornici sami ga bodo pojasnili. Kako — vedo danes grof Taaffe in pa Poljaki.

Isterski poslanec Vergotini je odložil svoj mandat. — Razpisaua bode nova volitev.

### Naši dopisi.

**Iz Ljubljane.** — Presvetli cesar je ogledal dne 5. t. m. vojaško akademijo v Dunajskem Novem Mestu. Mesto mu je priredilo slovesen vzprejem.

— **Odlikovanje.** Presvetli cesar je odlikoval gosp. Antona Fabianija, veleposestnika v Kobdilji na Krasu v okraji Komenskem, s Fran Josipovim redom.

— **Ministerski svetnik** pri c. kr. trgovinskem ministerstvu dr. Jurij vitez Thaa je izdal sistematično zbirko zakonov, naredeb, normalnih ukazov in odlokov najvišjega sodišča, ki se tičejo merskih in utežnih reči ter sodomerstva v Avstriji. Zbirka je izšla kot XIII. zvezek Manzeve žepne izdaje avstrijskih zakonov in